

Actuele issues communicatie Covid-19

5 oktober 2020

Overzicht van actuele issues op het gebied van communicatie Corona. Iedere week actualiseren we dit overzicht op basis van berichtgeving in (sociale) media, sentimenten en ontwikkelingen.

Belangrijkste issues op dit moment:

1. Mondkapjes

Het thema mondkapjes is een van de meest besproken onderwerpen op dit moment. Er is veel discussie over nut en noodzaak. Het gaat vooral om een maatschappelijke en politieke discussie. Maar in de beeldvorming lijkt er ook wetenschappelijk discussie te zijn over nut en noodzaak. Experts lijken elkaar tegen te spreken en de literatuur is ook niet eenduidig. Op radio/TV en op social media is er ook veel discussie. Er wordt kritisch gekeken naar het kabinetsbeleid. Maar ook naar de rol van het RIVM in de discussie. Ook leidt het onderwerp tot vragen van publiek en professionals over de toepasbaarheid van de richtlijnen.

Mondmaskers in de openbare ruimte:

Het kabinet heeft het OMT gevraagd nogmaals naar de literatuur over het preventief gebruik van medische mondmaskers in de openbare ruimte. Tot die tijd is de lijn in de woordvoering van het RIVM op hoofdlijnen als volgt:

- Op verzoek van het kabinet gaat het OMT opnieuw kijken naar de beschikbare literatuur/kennis over het gebruik van mondmaskers in de openbare ruimte.
- In de tussentijd heeft het kabinet al besloten een dringend advies te geven om in de publieke ruimte (winkels, gemeentehuizen etc) een mondkapje te dragen. Ook als het gaat adviseert het kabinet leerlingen op middelbare scholen om tijdens het wisselen van lokaal, en in de pauze en mondkapje ter dragen. Dat is een politiek besluit.
- Om verspreiding van het virus tegen te gaan is het cruciaal dat mensen zich aan de basisregels houden: afstand houden, handen wassen, drukte vermijden, thuisblijven bij klachten. Deze maatregelen zijn effectief gebleken om het virus de kop in te drukken.
- Als mensen zich aan deze maatregelen houden lijkt de toegevoegde waarde van een mondkapje beperkt. Dan zou je het alleen kunnen overwegen op plekken waar het onmogelijk is om afstand te houden en waar mensen langere tijd dicht op elkaar zitten (zoals in het OV).
- Uiteraard staat het mensen vrij om een mondkapje te dragen als zij zich daar prettiger bij voelen.

Mondmaskers in de acute zorg en de langdurige zorg

Het OMT is ook om advies gevraagd over het preventief gebruik van medische mondmaskers in de zorg. Ter voorbereiding op de communicatie daarover de volgende aandachtspunten:

- Het is belangrijk om uitleggen wat het doel is van het preventief gebruik van medische mondmaskers: namelijk kwetsbare mensen beschermen. We zien immers dat het aantal besmettingen toeneemt (ook in verpleeghuizen etc).
- Uitleggen dat het gaat om *preventief* gebruik van medische mondmaskers ter *bescherming van patienten / clienten* en het voorkomen van verspreiding. Het gaat in deze context niet om gebruik van mondmaskers als PBM (ter bescherming van medewerkers).

- Er komen mogelijk criteria ter overweging van het gebruik van medische mondmaskers. Op basis van deze criteria kunnen instellingen in deze domeinen een eigen afweging maken over het al dan niet toepassen van medische mondmaskers.

2. Testen

In de media ook veel aandacht voor testen. Vooral testcapaciteit staat de laatste dagen flink in de belangstelling. Eerst veel aandacht voor de berekeningen (hoeveel capaciteit is er nodig). Ook is er aandacht voor de prioritering bij het testen (welke groep eerst). Het kabinet vroeg hiervoor advies aan het OMT (welke groepen eerst en waarom).. Verder veel aandacht voor de druk bij de GGD'en.

Het onderwerp testen bestaat in feite uit meerdere deelonderwerpen:

Testbeleid

De verantwoordelijkheid voor het testbeleid ligt bij VWS. RIVM ontwikkelt en ontsluit wel richtlijnen voor testen en diagnostiek voor professionals. Helderheid over de rolverdeling in de communicatie is belangrijk. Waar zijn we wel en niet verantwoordelijk voor?

Testcapaciteit

Ook dit is primair een verantwoordelijkheid van VWS. In samenwerking met GGD/GHOR. RIVM heeft wel berekeningen gedaan (in het voorjaar) voor de benodigde testcapaciteit op bepaalde momenten in de tijd (september, december etc). Als het gaat om de uitdagingen die ontstaan met betrekking tot de beschikbare testcapaciteit en de druk bij GGD'en en laboratoria (Diagnostiek) heeft het OMT vragen beantwoord over de mogelijkheden om te prioriteren. Welke groepen als eerste testen en waarom? Verder krijgt RIVM te maken met de gevolgen van drukte bij GGD'en. Door toename in het aantal testen (want meer capaciteit), hebben zij minder tijd voor andere zaken. Ze leveren bijvoorbeeld minder informatie aan over de meldingen. We hebben dus minder data uit de teststraten en uit het bron- en contactonderzoek. Daardoor kan RIVM minder goed zicht houden op de verspreiding van het virus. Dit is een ontwikkeling die raakt aan de surveillance rol van het RIVM.

Testgedrag

De Corona Gedragsunit van het RIVM doet onderzoek naar o.a. testbereidheid en testgedrag. De uitkomsten hiervan zijn belangrijke input voor beleid. De testintentie is hoger dan de daadwerkelijke testbereidheid om bij klachten te testen (mei). Het aantal afgenomen testen neemt sindsdien wekelijks toe. Deze week meer dan 200.000 testen afgenomen. De effecten van lagere testbereidheid, maar ook het effect van ontoereikende testcapaciteit zien we terug in de cijfers. .

Testmethoden

Naast de (standaard) testmethode PCR werkt het RIVM ook mee aan onderzoek naar alternatieve (en snellere) testmethoden. Een van de snellere alternatieven is de LAMP test. Dit is een methode die is ontwikkeld door TNO. Het RIVM denkt mee bij de opzet, validaties en evaluaties van de praktijktoets die momenteel loopt ism GGD Amsterdam. Ook is er nieuwe informatie over de antigeentest die kansrijk lijkt, maar waarvan nog gekeken moet worden op welke manier je die in de praktijk op een goede manier kunt inzetten. Met nieuwe (en snellere) methodes kan de testcapaciteit worden uitgebreid. Dit geldt voor het testen van mensen met klachten, en mogelijk ook voor het testen van mensen zonder klachten, waarmee een infectie tijdens de pre/asymptomatische fase kan worden aangetoond.

Communicatie over soorten testen, de mogelijkheden van de testen en de rol van het RIVM bij het ontwikkelen, valideren en evalueren is wenselijk. Zeker in een fase waarin er veel maatschappelijke discussie is over de betrouwbaarheid van de PCR test.

Diagnostiek

De betrouwbaarheid van (standaard) PCR-test wordt bediscussieerd in de publieke opinie. Ook is er discussie over de labs die geschikt zijn voor diagnostiek in relatie met de testcapaciteit. Veel vragen/kritiek over labs die klaar zeggen te zijn voor diagnostiek, maar die (nog) niet ingezet worden.

3. Onafhankelijkheid RIVM (en relatie met OMT adviezen)

Dit issue speelt uiteraard breder dan alleen in de communicatie over covid19. Maar uit omgevingsanalyses blijkt wel dat er veel discussie is over de onafhankelijkheid van het RIVM en de betrouwbaarheid van de adviezen.

In de beeldvorming en discussies op sociale media ontstaat het beeld dat 5.1.2e gelijk staat aan het OMT (wat is de inbreng van de deskundigen waard?) en de adviezen van het OMT zijn heilig voor het kabinet. De invloed op het beleid van het kabinet is heel groot.

Overwegingen / aandachtspunten:

- Meer/beter onderscheid maken in rol RIVM en OMT
- Duidelijker zijn in wat zijn vragen aan OMT, wat was het advies en wat is het beleid.
- Is er een verschil tussen standpunten van het OMT en het standpunt van het RIVM op bepaalde issues?

4. Remdesivir

De Europese voorraad remdesivir is beperkt. Vooral bij toenemende opnamecijfers is dat problematisch voor deze voorraad. Op dit moment (5 oktober 2020) is er geen remdesivir voorradig bij het RIVM. Aanvragen kunnen dus niet in behandeling worden genomen.

RIVM is verantwoordelijk voor het beheer en de uitgifte van remdesivir. Het RIVM is niet verantwoordelijk voor de inkoop van het middel en gaat ook niet over de behandelmethodes.

Naast remdesivir wordt ook dexamethason voorgeschreven dat nog voldoende voorradig is.

5. Overige issues:

- Gedrag
- Aerogene transmissie en ventilatie
- Kinderen en scholen (kinderopvang)
- Vaccinatie
- Reisadviezen
- Verpleeghuizen
- Complottheorien
- ...